

УДК 343.985(343.72:656.13)(477)

КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СТРУКТУРА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ШАХРАЙСТВ У СФЕРІ ОБІГУ АВТОТРАНСПОРТУ

Наталія ЧПКО,
здобувач кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена визначенню сутності та значення криміналістичної класифікації та криміналістичної характеристики шахрайств у сфері обігу автотранспорту. У результаті дослідження можливо запропонувати криміналістичну класифікацію шахрайств у сфері обігу автотранспорту за: предметом злочинного посягання; обстановкою вчинення; сферою; кількістю шахрайств; спричиненою шкодою: рівнем професіоналізму виконавця злочину; територіальною ознакою діяльності злочинної групи (організації), кількістю учасників вчинення; наявністю та використанням можливостей корумпованих зв'язків. Крім того, слід зазначити, що окремі елементи криміналістичної характеристики злочинів можуть бути використані під час дослідження технології вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту.

Ключові слова: шахрайства у сфері обігу автотранспорту, криміналістична класифікація, криміналістична характеристика, технологія вчинення злочинів.

CRIMINALISTICS CLASSIFICATION AND STRUCTURE OF CRIMINALISTICS CHARACTERISTIC OF FRAUDS IN THE SPHERE OF TRANSPORT TURNOVER

Nataliya CHIPKO,
Applicant at the Department of Criminalistics
of National University "Odessa Academy of Law"

SUMMARY

The article is devoted to the essence and meaning of criminalistics classification and criminalistics characteristic of fraud in the sphere of transport turnover. As a result the author could offer the criminalistics classification of frauds in the sphere of transportation turnover as follows: by the object of criminal encroachment, by crime situation, by sphere, by number of frauds, by harm, by professional level of criminals, by territoriality criterion of criminal group activity, by existence and application of possible corruption links. Moreover, it is necessary to mention that single elements of criminalistics characteristics of crimes might be used during the research of fraud techniques in the sphere of transport turnover

Key words: fraud in the sphere of transport turnover, criminalistics characteristic, criminalistics classification, fraud techniques.

Постановка проблеми. Повноцінне й ефективне вирішення завдань, які стоять перед економікою держави, багато в чому залежить від захищеності права власності. Зниження рівня життя переважної більшості громадян призвели до загострення криміногенної ситуації в цілому і до зростання посягань на чуже майно. Загострюється ситуація, пов'язана з протидією шахрайствам у сфері обігу автотранспорту. Тенденція збільшення кількості шахрайств у сфері обігу автотранспорту істотно впливає на стан правопорядку в Україні.

Актуальність теми дослідження підтверджується відсутністю фундаментальних наукових досліджень особливостей розслідування шахрайств у сфері обігу автотранспорту з урахуванням сучасних умов, при тому, що шахрайства у сфері обігу автотранспорту на теперішній час є досить прибутковим напрямом для організованої злочинної діяльності, який дає можливість отримання значних прибутків.

Стан дослідження. Розробці методики розслідування шахрайства та їх криміналістичній характеристиці присвячені дисертаційні роботи І.О. Антонова, А.В. Баб'яка, М.М. Букаєва, С.В. Головкина, О.Є. Користіна, О.Л. Мусієнка, Т.А. Пазинич, С.С. Чернявського, А.О. Шелехова та ін., але в жодній роботі комплексно не розглядалися проблеми розслідування шахрайств у сфері обігу автотранспорту.

Дискусійним питанням розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами приділялася увага таких учених, як: Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша, В.П. Бахін, В.Д. Берназ, Д.Ю. В'юнник, В.О. Глушков, В.В. Ємельяненко, С.Є. Петров, М.А. Погорельський, М.О. Свірін, О.В. Солодкий, В.В. Тіщенко, В.Ю. Шепітько, М.Є. Шумило, Р.В. Щупаківський, Б.В. Щур та ін.

Однак результати наукових пошуків далеко не завжди є відомими широкому загалу практичних працівників та вчених у зв'язку з недосконалою організацією поширення наукових досягнень. З матеріалами дисертаційних та монографічних досліджень має можливість ознайомитися лише обмежене коло практичних працівників, що, у свою чергу, перешкоджає широкому використанню на практиці науково обґрунтованих теоретичних положень і практичних рекомендацій, які містяться в цих рукописах та виданнях.

Крім того, слід зазначити, що залишаються комплексно недослідженими окремі криміналістичні питання щодо визначення поняття та сутності криміналістичної класифікації та криміналістичної характеристики шахрайств у сфері обігу автотранспорту.

Метою та завданням статті є визначення підстав для криміналістичної класифікації шахрайств у сфері обігу автотранспорту, а також особливостей структури криміналістичної характеристики зазначеної категорії злочинів як

підгрунтя дослідження особливостей технології їх вчинення, з урахуванням аналізу існуючих у криміналістиці наукових думок щодо значення криміналістичної класифікації та характеристики у методиці розслідування окремих категорій злочинів.

Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, таких як: системно-структурний метод, формально-юридичний метод, статистичний метод. Усі методи дослідження використовувалися в їх діалектичному взаємозв'язку, що забезпечило переконливість і достовірність наукових результатів.

Під час дослідження використано широке коло наукових джерел із теорії оперативного-розшукової діяльності, криміналістики, кримінального процесу, кримінології, психології тощо.

Виклад основного матеріалу. Як підкреслюється у багатьох роботах відомих криміналістів [див., наприклад, 23, с. 167; 8, с. 160–163; 20, с. 29 та ін.], удосконалення методик розслідування окремих видів (груп) злочинів багато в чому залежить від розробки криміналістичної класифікації злочинів.

Як зазначає В.В. Тіщенко, об'єкт дослідження може бути правильно пізнаний лише тоді, коли за допомогою класифікації ми проникаємо від вихідного цілого до його утворюючих елементів, частин, і від них знову до цілого, пізнаючи закономірності присутності таких частин і елементів, їх взаємозв'язку і взаємодії в рамках досліджуваної системи [20, с. 29].

Згідно з правилами логіки для класифікації потрібно знайти суттєвий критерій (основу) розподілу об'єктів на групи. Цим критерієм може бути кількісна або якісна ознака, загальна для об'єктів, що підлягають розподілу. При цьому для об'єктів, що підлягають класифікації, необхідно віднайти саме таку їхню ознаку, яка б мала видову відмінність – кількісну чи якісну. Ця ознака (властивість) повинна бути найсуттєвішою, забезпечувати стійкість класифікації в цілому і кожній її ланки в загальній системі розподілу множини об'єктів.

Здебільшого основою класифікації є ознаки об'єктів або явищ, а від мети класифікації залежить, яку з ознак потрібно взяти за основу. Різноманітність цілей викликає необхідність вибирати основою класифікації різні ознаки, що тягне за собою різні класифікаційні схеми, типології одних і тих самих явищ. Таким чином, проблема вибору підгрунтя класифікації тісно пов'язана з проблемою встановлення мети, для досягнення якої ця класифікація здійснюється.

З урахуванням існуючої та дослідженої в літературі кримінально-правової класифікації окремих категорій злочинів, які вчиняються у сфері обігу автотранспорту [18, с. 198], варто зазначити, що в технології вчинення шахрайств у сфері обігу автотранспорту можна визначити такі пов'язані між собою елементи злочинної діяльності:

– базові злочини, що спрямовані на безпосередньо шахрайські дії (ст. 190 Кримінального кодексу (далі – КК) України);

– дії, що є способом або необхідною умовою вчинення шахрайських дій (ст. 290, 357, 358 КК України);

– дії, спрямовані на приховування слідів виникнення кримінальних доходів, осіб, які їх отримали, створення враження про законне походження цих доходів (ст. 198, 209 КК України);

– дії, пов'язані з протиправною діяльністю службових осіб, здійснення яких спрямовано на підготовку, вчинення та приховування наслідків злочинної діяльності (ст. 364, 366–370 КК України).

Зазначена класифікація важлива для врахування в комплексі ознак всіх елементів криміналістичної характеристики злочинів.

Крім того, беручи до уваги усі вищевказані аргументи, ґрунтуючись на криміналістичній класифікації, наданій С.Є. Петровим, можна запропонувати наступну класифікацію шахрайств у сфері обігу автотранспорту:

– за предметом злочинного посягання під час вчинення шахрайств можуть бути: грошові кошти; автотранспортні засоби.

– за обстановкою вчинення шахрайств у сфері обігу автотранспорту: з використанням існуючих умов або з використанням штучно створених умов;

– в залежності від сфери обігу автотранспорту, шахрайства можна поділяти на такі, які вчинені: під час оформлення оренди автотранспорту та у процесі користування орендованим автотранспортом; під час оформлення права власності на автотранспорт; у процесі розмитнення (оподаткування) автотранспорту; під час переміщення автотранспорту через державний кордон; у процесі виконання умов страхування автотранспорту; у процесі здійснення ремонту автотранспорту.

– за кількістю шахрайств у сфері обігу автотранспорту: одиничні та серійні;

– за спричиненою шкодою: що завдало значної матеріальної шкоди; що завдало матеріальної шкоди у великих розмірах;

– за рівнем професіоналізму виконавця злочину: вчинене «професіоналом»; вчинене «дилетантом».

– за територіальною ознакою діяльності злочинної групи (організації), яка вчиняє шахрайства у сфері обігу автотранспорту: вчинені злочинною групою міждержавного рівня; вчинені злочинною групою міжрегіонального рівня; вчинені злочинною групою місцевого рівня;

– за кількістю осіб, які брали участь у вчиненні шахрайства у сфері обігу автотранспорту: вчинене одноосібно; вчинене групою осіб; вчинене організованою злочинною групою; вчинене злочинною організацією;

– в залежності від наявності та використання можливостей корумпованих зв'язків можливо виділити: шахрайства у сфері обігу автотранспорту з використанням корумпованих зв'язків з метою забезпечення злочинної діяльності; шахрайства у сфері обігу автотранспорту з використанням корумпованих зв'язків з метою уникнення кримінальної відповідальності.

Запропонована класифікація шахрайств у сфері обігу автотранспорту може слугувати підгрунтям та своєрідною схемою для розробки методики розслідування зазначеної категорії злочинів, важливою складовою якої є криміналістична характеристика.

Особливе місце криміналістичної характеристики злочинів обумовлено її значенням для виявлення, запобігання та розслідування. Вчені-криміналісти виділяють криміналістичну характеристику злочинів як складову частину методики розкриття і розслідування окремих видів злочинів, тому було б логічно вважати, що роль, яку криміналістична характеристика злочинів відіграє під час виявлення та розслідування злочинів, ідентична значенню, що криміналістична характеристика злочинів має під час встановлення особи, яка вчинила злочин.

В юридичній літературі вченими-криміналістами протягом десяти років широко обговорювалося поняття «криміналістична характеристика злочинів». Аналізувалися структура і значення зазначеного поняття для розслідування злочинів.

Поняття «криміналістична характеристика злочинів» було запропоновано Л.О. Сергєєвим, сутність якого він визначав як особливості злочинів окремих видів, що мають значення для слідчої практики і для розробки наукових рекомендацій [19, с. 438]. Для його опису автор використав шість елементів: 1) спосіб вчинення злочину; 2) умови вчи-

нення злочину; 3) обставнку; 4) об'єкт злочинного посягання; 5) суб'єкт злочину; 6) взаємозв'язки між елементами. Важливою складовою криміналістичної характеристики злочинів Л.О. Сергєєв вважав зв'язки між елементами криміналістичної характеристики злочинів.

Надалі багатьма вченими вивчалися різні аспекти криміналістичної характеристики злочинів [див, напр.: 1, с. 17–30; 2, с. 693; 3, с. 333; 12, с. 16; 13, с. 466; 14, с. 29–38 та ін.]. Структура аналізувалася в основному з позиції включення окремих елементів криміналістичної характеристики злочину, а також їх зміст та співвідношення з обставинами, що підлягають встановленню.

Крім того, особливого практичного значення набуває визначення призначення криміналістичної характеристики, щодо сутності якої, наприклад, В.К. Гавло і А.А. Корчагін зазначали, що призначення криміналістичної характеристики злочину полягає у створенні за її допомогою теоретичної бази для: а) розробки окремих методик розслідування; б) розробки спеціальних для даного виду злочинів тактичних прийомів і технічних засобів розслідування; в) організації розслідування конкретної справи; г) створення криміналістичної характеристики злочину по конкретній справі [5, с. 17].

Крім того, призначення криміналістичної характеристики злочинів в цілому, у тому числі, шахрайств у сфері обігу автотранспорту, може бути визначено як систематизація окремих даних щодо особливостей вчинення злочинів з метою їх використання для встановлення особи, яка вчинила злочин.

Структуру криміналістичної характеристики злочинів, на наш погляд, необхідно аналізувати з погляду на сутність призначення криміналістичної характеристики злочинів і досліджувати криміналістичну характеристику злочинів з позиції використання відомостей, що містяться в ній, в разі висування версій для розкриття шахрайств у сфері обігу автотранспорту, що представляє собою основу діяльності з виявлення та розслідування цієї категорії злочинів.

На наш погляд, встановлення злочинця є пріоритетним питанням, яке може бути вирішено шляхом застосування відповідних технологій.

Зазначене підтверджується точкою зору Є.П. Іщенко, який вважає, що криміналістична характеристика злочинів визначається як система взаємопов'язаних узагальнених даних про найбільш типові ознаки, що виявляються в способі й механізмі незаконного заволодіння транспортними засобами, обставині його вчинення, особі злочинця та інших сторонах цього злочину, відомості про яких важливі для практичного вирішення завдань розслідування [13, с. 466].

У підручнику під редакцією Р.С. Белкіна [2, с. 693] акцентується увага на ймовірнісний характер відомостей, поданих у криміналістичній характеристиці, а також і на необхідність застосовувати їх до конкретного випадку.

Застосування до конкретного випадку загальних відомостей являє собою часто не найпростіше завдання, оскільки визначає ефективність практичного використання криміналістичної характеристики злочинів. На наш погляд, у відображенні суті призначення криміналістичної характеристики злочинів цей аспект відіграє визначальну роль. О.М. Ларін зазначав, що «слідчий розслідує не злочинність, а конкретний злочин» [15, с. 124–125].

Якщо говорити про технологію застосування криміналістичної характеристики злочинів у створенні технології вчинення, виявлення, запобігання та розслідування злочинів досліджуваної категорії, то слід виділити два етапи: отримання загальних відомостей і застосування їх до конкретного провадження (конкретного злочину).

Крім того, слід зазначити, що вслід за В.Я. Колдніним і Р.С. Белкіним, рядом авторів було запропоновано розуміти під криміналістичною характеристикою інформаційну

модель. Саме зазначене дає можливість зробити висновок, що в результаті застосування технології встановлення особи, яка вчинила злочин, у слідчого формується як модель вчинення злочину, так і ймовірний портрет (інформаційна модель) злочинця.

Проблемою моделювання займалися такі вчені, як: М.І. Александрова [1, с. 17–30], Г.А. Густов [6; 7], С.М. Іванов [9], К.М. Івенін [10], М.К. Камінський [11, с. 69], С.В. Лаврухін [14, с. 29–38], О.Ф. Лубін [16], Н.В. Матушкіна [17], М.Н. Хлинцов [21], В.І. Шаров [22, с. 315–318] та ін.

Припускаючи, що криміналістична характеристика злочину – це інформаційна модель злочинної події, то їй повинні бути притаманні всі функції моделі. Модель повинна містити інформацію про об'єкт вивчення, разом із тим модель дозволяє встановити нову інформацію на основі вже наявної інформації.

Усі наведені у криміналістичній літературі визначення криміналістичної характеристики злочинів містять вказівку на певну структуру, яку утворюють сукупно елементи криміналістичної характеристики злочинів.

Так, Р.С. Белкін зазначає, що криміналістична характеристика злочину містить: типову вихідну інформацію, систему даних про способи вчинення і приховування такого виду (роду) злочину й типові наслідки їхнього застосування; характеристику особливостей обставин, що підлягають з'ясуванню і дослідженню за цією категорією проваджень, і типові версії; вказівки на особу ймовірного злочинця та його характеристику, ймовірні мотиви і цілі злочину, особу ймовірного потерпілого та його характеристику; опис типових для цього виду злочинів обставин, що сприяють його вчиненню. Криміналістична характеристика злочину має суто пошукове, орієнтуюче значення. Цьому служать статистично визначені кореляційні зв'язки (імовірнісні залежності) між її елементами, що дозволяють орієнтуватися у предметі й напрямах пошуку. Криміналістична характеристика злочину входить як складова частина в конкретні окремі методики [4, с. 117]. Підкреслюючи ймовірнісний аспект, автор констатує наявність фактора ймовірності, але не наводить причини його появи в криміналістичній характеристиці і не пов'язує його зі структурою криміналістичної характеристики злочинів.

На підставі цього можливо зробити висновок, що структура криміналістичної характеристики злочинів складається із сукупності наступних елементів: 1) характеристика типової вихідної інформації; 2) система даних про типові способи вчинення і приховування даного виду злочинів і типові наслідки їх застосування; 3) особа ймовірного злочинця і ймовірні мотиви й цілі злочину; 4) особа ймовірної жертви злочину і дані про типовий предмет посягання; 5) дані про деякі типові обставини вчинення злочину (місце, час, обстановка); 6) дані про типові обставини, що сприяли вчиненню конкретного виду, роду злочинів [3, с. 333].

При цьому слід акцентувати увагу на тому, що криміналістична характеристика злочину має значення тільки за умови виявлення взаємозв'язку між її елементами, про що зазначають В.О. Коновалова та О.Н. Колесніченко, які вказували, що криміналістична характеристика відображає закономірні зв'язки між окремими її елементами й служить побудові й перевірці слідчих версій для вирішення конкретних завдань розслідування [12, с. 16].

Висновки. З урахуванням зазначених положень можна зробити висновок, що окремі елементи криміналістичної характеристики злочинів можуть бути використані під час дослідження технології вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту.

Спираючись на системний підхід і сформульовані умови ефективності технології виділено принципи криміналістично-технологічного підходу, під якими слід розуміти

ті умови, які визначають спрямованість процесу наукового пізнання, що полягають: 1) у відтворюваності технології незалежно від особистісних якостей суб'єкта діяльності та інших умов її здійснення; 2) у розподіленні цілого і безперервного процесу на взаємопов'язані процедури; 3) у координуваному і поетапному виконанні процедур, спрямованих на досягнення бажаного результату; 4) в уніфікованості виконання включених у технологію процедур, що є неодмінною і вирішальною умовою досягнення запланованих результатів; 5) в наявності зворотного зв'язку.

Взаємопов'язаний комплекс дій, що забезпечує взаємодію інтелектуальних, матеріальних об'єктів і засобів пізнання (зокрема, технічних засобів) у діяльності суб'єктів під час розкриття та розслідування злочинів, можна оптимізувати.

При цьому, на наш погляд, за своєю структурою технологія вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту повинна містити наступні елементи: характеристику предмета кримінального інтересу і посягання; характеристику даних про способи підготовки, вчинення і приховування злочинів та типових наслідків їхнього застосування; характеристику обставин вчинення злочинів (місце, час, умови); характеристику організації й методів та прийомів збору інформації, необхідної під час підготовки й вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту; характеристику суб'єктів вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту (злочинців, організованих злочинних груп, злочинних організацій, та особистості їхніх учасників (відповідно до місця в ієрархічній структурі)); характеристику мотивів і цілі вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту.

Запропонована криміналістична класифікація та структура криміналістичної характеристики шахрайств у сфері обігу автотранспорту є основою для подальшого визначення проявів шахрайств у сфері обігу автотранспорту залежно від окремих елементів криміналістичної характеристики як підґрунтя для дослідження технології вчинення зазначеної категорії злочинів, насамперед, способу та обставинки вчинення злочину, а також особливостей характеристики суб'єктів їхнього вчинення.

Список використаної літератури:

1. Александрова М.И. Некоторые теоретические аспекты формирования структурно-функциональной модели преступной деятельности по легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путём / М.И. Александрова // Криминалистика, криминология и судебные экспертизы в свете системно-деятельностного подхода : науч.-практ. изд. – Ижевск : Удм. гос. ун-т, 2003. – Вып. 4. – С. 17–30.
2. Аверьянова Т.В. Криминалистика: [учебник для вузов] / Т.В. Аверьянова ; под ред. заслуженного деятеля науки РФ, проф. Р.С. Белкина. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Издательство НОРМА, 2003. – 992 с.
3. Белкин Р.С. Криминалистика : [учебный словарь-справочник] / Р.С. Белкин. – М. : Юристъ, 1999. – 268 с.
4. Белкин Р.С. Криминалистика энциклопедия : [справ. пособие для курсантов, слушателей и преподавателей учеб. заведений МВД, адъюнктов, докторантов, науч. сотрудников и практ. работников органов внутренних дел] / Р.С. Белкин. – М. : Мегатрон-XXI, 2000. – 334 с.
5. Гавло В.К. Расследование фактов безвестного исчезновения женщин при подозрении на их убийство / В.К. Гавло, А.А. Корчагин. – Барнаул : Изд-во Алт. Ун-та, 2006. – 300 с.
6. Густов Г.А. Моделирование в работе следователя : [учебное пособие] / Г.А. Густов ; Ин-т усовершенствования следств. работников при Прокуратуре СССР. – Ленинград : Ин-т усовершенствования следств. работников, 1980. – 188 с.
7. Густов Г.А. Расследование хищений в торговле. Ч. 1. Криминалистические модели преступления / Г.А. Густов. – изд 3-е, перераб. – Л. : 1979. – 214 с.

8. Журавель В.О. Криміналістична класифікація злочинів: засади формування та механізм застосування / В.О. Журавель // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – № 3 (30). – С. 160–163.

9. Иванов С.Н. Организационные и тактические проблемы расследования вымогательств, совершенных преступными группами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С.Н. Иванов. – Ижевск, 1996. – 26 с.

10. Ивенин К.Н. Выявление и расследование преступлений, связанных с искажением отчетности, в условиях перехода к рыночным отношениям : дис. ... канд. юрид. наук / К.Н. Ивенин. – Н. Новгород, 1993. – 235 с.

11. Каминский М.К. Криминалистическая модель «компьютерных преступлений» / М.К. Каминский // Вестн. Удм. ун-та. – Ижевск, 1996. – № 1. – С. 69–70.

12. Коновалова В.Е. Теоретические проблемы криминалистической характеристики / В.Е. Коновалова, А.Н. Колесниченко // Криминалистическая характеристика преступлений : Сб. науч. трудов. – М. : ВИИПиПП, 1984. – С. 15–19.

13. Криминалистика : [учебник] / под ред. Е.П. Ищенко. – М. : Юристъ, 2000. – 751 с.

14. Лаврухин С.В. Проблемы криминалистического исследования преступлений / С.В. Лаврухин // Вестн. криминалистики. – М. : Спарк, 2002. – Вып. 2 (4). – С. 29–38.

15. Ларин А.М. Криминалистика и паракриминалистика : [научно-практическое и учебное пособие] / А.М. Ларин. – М. : БЕК, 1996. – 192 с.

16. Лубин А.Ф. Методология криминалистического исследования механизма преступной деятельности : дис. ... докт. юр. наук : спец. 12.00.09 / Лубин А.Ф. – Нижний Новгород, 1997. – 337 с.

17. Матушкина Н.В. Криминалистическая модель преступной деятельности по уклонению от уплаты налогов и её использование в целях выявления и расследования преступлений этого вида : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.09 / Матушкина Н.В. – Ижевск, 1997. – 214 с.

18. Петров С.С. Розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.09 / Петров С.С. – Київ, 2009. – 243 с.

19. Сергеев Л.А. Общие вопросы методики расследования преступлений. Руководство для следователей / Л.А. Сергеев ; отв. ред. Н.В. Жогин. – М. : Юрид. литература, 1971. – С. 438.

20. Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : [моногр.] / В.В. Тищенко. – Одеса, 2007. – 260 с.

21. Хлынцов М.Н. Криминалистическая информация и моделирование при расследовании преступлений / М.Н. Хлынцов ; под ред. В.Г. Власенко. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1982. – 159 с.

22. Шаров В.И. Информационная модель уголовного дела / В.И. Шаров // Информационная безопасность правоохранительных органов : Сб. трудов. – М. : Академия управления МВД России, 2003. – С. 315–318.

23. Якимов И.Н. Практическое руководство к расследованию преступлений / И.Н. Якимов. – М., 1924. – 236 с.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Чіпко Наталія Василівна – здобувач кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія»;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Chipko Nataliya Vasylivna – Applicant at the Department of Criminalistics of National University “Odessa Academy of Law”;

chipkoref@gmail.com